

KUOPIO

KUOPION YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON VALVONTASUUNNITELMAN TOTEUTUMINEN VUONNA 2022

Sisällys

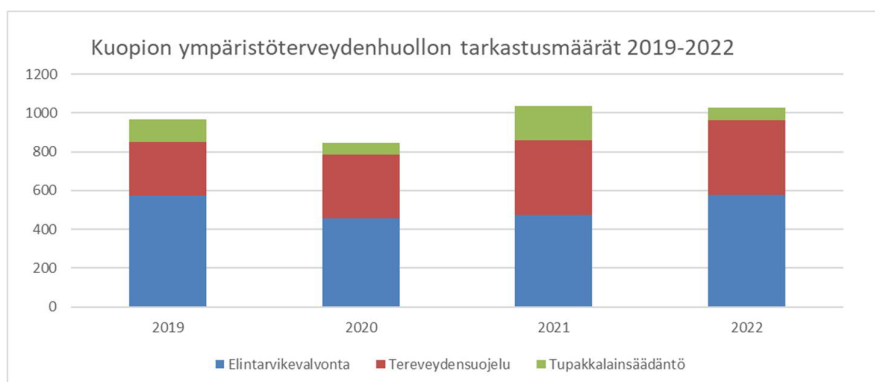
Yleistä valvontasuunnitelman 2022 toteumasta	2
Elintarvikevalvonta	6
Terveydensuojelun valvonta.....	12
Tupakkalain valvonta.....	16
Eläinlääkintähuolto	17
Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvonta.....	17
Eläinlääkäripalvelut	18
Toiminnan kehittämistarpeet	21

Yleistä valvontasuunnitelman 2022 toteumasta

Elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain sekä eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja estävää. Kunnan valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen ja toimialoja koskevat valvontaohjelmat paikallisten valvontatarpeiden mukaisesti sekä riskiperusteisesti. Ympäristöterveydenhuollosta vastaavan toimielimen on arvioitava edellisen vuoden valvonnan toteuma ja toimitettava arviointi aluehallin-tovirastolle seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi on tehty ympäristöterveydenhuollon yhteistä valvontatiedonkeruu- ja toiminnanohjausjärjestelmää käyttäen (VATI- järjestelmä). Eläinlääkintähuollon osalta toteuma on saatu Siilinjärven ympäristöterveydestä. Eläinlääkäripalveluiden laatu ja määrä olivat kysyntään nähden riittävät. Kaikki vakavat epäilyyn perustuvat eläinsuojelukäynnit tehtiin tapauksen kiireellisyydestä riippuen viimeistään noin kuukauden kuluessa epäilyilmoituksen saapumisesta, kiireelliset tapaukset nopeammin pääsääntöisesti saman viikon aikana tai jopa samana päivänä. Alueella ei todettu helposti leviäviä tai vaarallisia eläintauteja

Kokonaisuutena ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2022 on toteutunut erittäin hyvin. Suunnitelmallisen valvonnan mukaisia tarkastuksia tehtiin kattavasti kaikilla ympäristöterveyden sektoreilla ja tarkastusmäärissä päästiin koronaa edeltävälle tasolle (kuva 1). Tarkastusten jakautuminen eri sektoreilla käsitellään yksityiskohtaisemmin toimialoittain. Kaikkiaan Kuopion ympäristöterveydenhuollossa tehtiin noin 1000 tarkastusta.

Kuva 1. Tarkastusmäärät ympäristöterveydenhuollon eri toimialoilla 2019-2022

Taulukko 1. Tarkastusten jakautuminen eri toimialoille vuonna 2022

Tarkastuksen peruste	Tarkastukset
Elintarvikevalvonta, suunnitelmallinen	504
Elintarvikevalvonta, muu tarkastus	49
Terveydensuojelu, suunnitelmallinen	208
Terveydensuojelu, muu tarkastus	180
Tupakkalain mukainen tarkastus	65
Yhteensä	1006

Ympäristöterveydenhuollon resursseista vuonna 2022 on elintarvikevalvontaan käytetty eniten voimavaroja n. 55 %. Terveydensuojelun valvontaan on käytetty voimavaroista n. 40 %. Loput voimavaroista on käytetty tupakkalain valvontaan n. 5 %.

Lupa- ja ilmoitusasiat on hoidettu palvelulupauksen mukaisesti ja terveyshaittoihin liittyviin epäilyksiin ja valituksiin on reagoitu. Toimijoita tiedotettiin säännöllisesti ajankohtaisista asioista pääosin sähköpostilla lähetetyillä tiedotteilla. Ukrainasta saapuvien pakolaisten osalta tehtiin yhteistyötä kaupungin viestinnän kanssa sekä maaseututoimiston kanssa erityisesti majoitustilojen ja eläintautiriskin osalta. Vastaanottokeskuksille tehtiin kohdennettua viestintää.

Valvontaa on kohdistettu kaikkiin ympäristöterveydenhuollon edellä mainittuihin toimialoihin. Ympäristöterveydenhuollon sisällä valvonta toteutettiin vuoden 2022 aikana tiimeissä:

- Elintarviketiimi (6 hlö, 5,8 htv)
 - Elintarvikelainsäädännön valvonta
 - Tupakan myyntilupien käsittelyyn osallistuminen (TupL)
 - Haittaeläinten torjuntaan osallistuminen (TsL)
- Huoneistotiimi (3 hlö, 2,4 htv)
 - Terveydellisten olojen valvonta suunnitelmallisessa valvonnassa (TsL)
 - Terveyshaittaepäilyjen selvittäminen (mm. asunnontarkastukset) (TsL)
 - Parveketupakointikieltojen valvonta valitusten perusteella (TupL)
- Vesitiimi (3 hlö, 2,8 htv)
 - Talous- ja uimavesivalvonta (TsL)
 - Tupakan myyntiluvat ja niiden valvonta (TupL)
 - Parveketupakointikiellot ja niiden valvonta (TupL)

Valvontasuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon, että resursseista huomattava osa menee muuhun kuin valvontasuunnitelman mukaiseen säännölliseen tarkastuksiin perustuvaan valvontaan. Erityisesti terveydensuojelun valvonnassa muiden kuin valvontasuunnitelman mukaisten tehtävien hoitaminen vaatii työaikaa. Varsinkin asuntojen terveydellisiin olosuhteisiin liittyvä neuvonta ja ohjaus sekä asuntojen tarkastukset vievät paljon työaikaa. Samoin talousvesien ja allasvesien valvonnassa suurimman osan työajasta vievät riskinarviointiin, valvontatutkimusohjelmien laatimiseen ja vesien laatu-tietojen raportointiin liittyvät hyväksymis-, suunnittelu- ja neuvontatehtävät. Terveydensuojelussa suunnitelmallisen valvonnan osuus on noin 30 - 40 %.

Käytössä on ollut VATI-tietojärjestelmä, jonka kautta tiedot on syötetty valtakunnalliseen tietojärjestelmään. Tervekuu-järjestelmästä luovuttiin lopullisesti 1.10.2022. Tervekuun

valvontatiedot löytyvät tarvittaessa LAARlsta. Asianhallinnassa siirryttiin sähköiseen arkistointiin syyskuussa 2022.

Henkilöstö on osallistunut aluehallintoviraston koulutuksiin, kaupungin sisäisiin koulutuksiin sekä valtakunnallisiin koulutustilaisuuksiin n. 7 päivää henkilöä kohti vuoden 2022 aikana kaupungin ESS-järjestelmään tehtyjen koulutushakemusten perusteella. Kaikkea sisäistä koulutusta ei ole kirjattu, joten todellinen toteuma koulutusten osalta on korkeampi. Henkilöstö on osallistunut aktiivisesti myös kansalliseen ympäristöterveydenhuollon kehittämiseen (mm. VATI-järjestelmä, juomavesidirektiivin toimeenpanoon liittyvät lainsäädäntövalmistelut) sekä yhteistyöhön eri tahojen ja viranomaisten kanssa (Taulukko 2).

Taulukko 2. Ympäristöterveydenhuollon osallistuminen hankkeisiin ja työryhmiin

Työryhmä	Ylläpitäjä	Osallistuminen
VATI-järjestelmän kehittämistyöryhmä	Ruokavirasto	Vesitiimi Elintarviketiimi
VATI-järjestelmä, maksullisuuden kehittäminen	Ruokavirasto	Elintarviketiimi
Alueellisen vesihuollon kehittäminen	Kuopio- Siilinjärvi	Vesitiimi
Juomavesidirektiivin toimeenpano: Kiinteistöjen vesijärjestelmät (alatyöryhmä 2) Pienet ja vähäriskiset talousvettä toimittavat laitokset (alatyöryhmä 5)	STM	Vesitiimi
Vesihuollon tilannekuva	ISSAVI ja ELY	Vesitiimi
Meluntorjuntasuunnitelman seurantaröhmä	Ympäristönsuojelu	Huoneistotiimi, YTP
Alueellisen riskinarvioinnin valmistelu: Terveysturvallisuuden häiriöt	P-S hyvinvointialue	YTP
Sisäilmastoklinikan suunnittelu	AVI	Huoneistotiimi
Tekninen tarkastusryhmä (rakennusvalvonta + PELA)	Kuopion rakennusvalvonta	YTP/ tiimivastaavat
Ehkäisevä päihdetyö	Kuopion kaupunki	Vesitiimi
Kuopion sisäilmaryhmä + kohdekohtaiset alatyöryhmät	Kuopion kaupunki	Huoneistotiimi
Tapahtumaturvallisuustyöryhmä	Poliisi/ Pelastus	Huoneistotiimi Elintarviketiimi YTP
Tutkimushankkeet		
HiMikko; Ilmanpuhdistimien vaikutukset Kuopion kouluissa	THL	Huoneistotiimi
KATOA-hankkeen ohjausryhmä (Katupölyn lähteet, päästönvähennys tutkimushanke)	SYKE/ Metropolia	Huoneistotiimi
Meluselvityksiä päiväkodeissa ja alakouluissa (pro gradu-tutkielmien ohjaus)	Itä-Suomen yliopisto	Huoneistotiimi

Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen

Valvontasuunnitelman mukaisesta säännöllisestä valvonnasta peritään valvontamaksuja. Vuonna 2022 alettiin periä myös valvonnan perusmaksua. Valvonnan perusmaksua, suunnitelmallisen valvonnan maksuja sekä ilmoitusten käsittelymaksuja saatiin yhteensä n. 407 000 € (vuonna 2021 maksutulot 245 000 €).

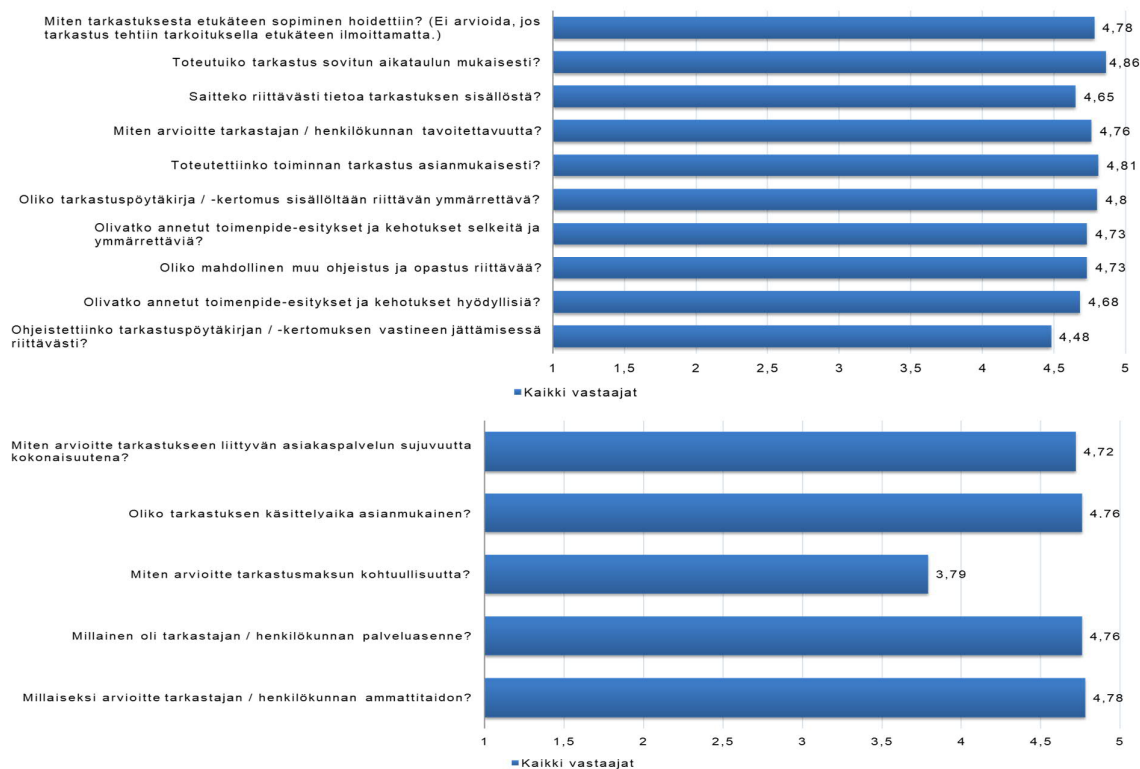
Elintarvikevalvonta	188 200 €
Tupakkavalvonta	128 700 €
Terveystensuojelu	90 400 €

Yhteensä	407 300 €

Tulot kirjautuvat ympäristöterveydenhuollon tuloiksi ja niillä katettiin ympäristöterveysvalvonnasta noin 44 % (elintarvikevalvonta, terveystensuojelu ja tupakkavalvonta). Edellisenä vuonna valvontamaksuilla katettiin 24 % valvonnan kustannuksista, joten valvonnan perusmaksu on pienentänyt kunnan maksuosuutta ja siirtänyt kustannusvastuuta niille toimijoille, jotka aiheuttavat valvontatarpeen.

Asiakaspalaute 2022

Vuoden 2022 aikana kerättiin suunnitelmallisen valvonnan tarkastuskohteilta asiakaspalautetta, jonka perusteella tullaan keskustelemaan tarvittavista kehittämistoimenpiteistä. Kyselyyn saatiin 132 vastausta. Palaute oli varsin myönteistä. Tarkastusmaksun kohtuullisuus sai eniten kritiikkiä.

Kuva 2. Asiakaspalautekyselyn tulokset vuodelta 2022 (n 132)

Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma vuodelle 2022 perustui valvontakohteiden kartoitukseen, valtakunnalliseen elintarvikevalvontaohjelmaan sekä kohdekohtaiseen riskinarviointiin. Suunnitelma laadittiin Ruokaviraston tarkastustiheysohjeen mukaisesti, huomioiden valvontakohteiden toiminnan luonne ja laajuus. Suunnitelman mukaisia tarkastuksia olivat myös uusien elintarvikehuoneistojen tarkastukset.

Vuonna 2022 Kuopiossa oli rekisteröitynä yhteensä 672 alkutuotantopaikkaa, joista 261 kpl oli maidontuotantotiloja. Maidontuotantotilojen tarkastukset kuuluvat ostopalvelusopimukseen, Siilinjärven ympäristöpalveluiden kanssa. Valvontasuunnitelmassa maidontuotantotilojen tarkastustavoite oli 55, toteuma oli 54 tarkastusta.

Vuoden 2022 lopussa Kuopiossa oli 905 elintarvikehuoneistoa (pl. alkutuotannon kohteet, taulukko 3). **Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset toteutuivat yli 90%:n toteumalla, jolloin ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmän arviointiasteikon mukaisesti suunnitelman katsotaan toteutuneen täysin.**

Suunniteltujen tarkastusten toteumaa heikensi henkilöstövaihdoksiin liittyvä perehdyttämiseen ja perehtymiseen käytetty aika. Lisäksi koronavuosien jälkeen uudelleen alkanut vilkas tapahtumakesä Kuopion alueella edellytti runsaasti resursseja toimijoiden ohjaukseen, neuvontaan ja liikkuvien elintarviketoimijoiden tiedotteiden käsittelyyn. Valvontaa kohdistettiin kaikkiin toimintaluokkiin riskiperusteisesti priorisoiden.

Ensimmäisen kerran toteutettu valvonnan perusmaksun periminen vaati myös paljon resursseja kouluttautumisen, ohjeisiin perehtymisen ja valvontakohteiden maksukohtelun ratkaisujen aikaansaamiseksi. Elintarvikevalvontakohteiden perusmaksujen periminen saatiin toteutettua pääsääntöisesti kesäkuun 2022 aikana.

Elintarvikevalvonnan toimintaa kehitettiin pilotoimalla kontaktimateriaalivalvonnan hankintaa erityisesti kontaktimateriaaleihin perehtyneeltä ulkopuoliselta asiantuntijalta. Tehtävien siirtämiselle saatiin Ruokaviraston hyväksyntä lokakuussa 2022. Kokemukset tehtävien siirron onnistumisesta olivat positiiviset. Kontaktimateriaalivalvonnan osuus valvontasuunnitelmasta toteutui täysimääräisesti.

Koronaviruspandemiolla ei ollut vaikutusta vuoden 2022 elintarvikevalvonnan toteutumiseen. Ruokaviraston antamat ohjeet kriittisten tehtävien suorittamisen turvaamiseksi ja elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi koronavirus COVID-19 -epidemian aikana huomioitiin toiminnassa. Ruokaviraston tarkastustoimintaa ohjaavien ohjeiden voimassaolo päättyi 31.3.2022.

Taulukko 3. Elintarvikehuoneistojen tarkastusten toteumaseuranta.

Vuosi	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Elintarvikehuoneistot, kpl	867	847	838	846	877	905
Valvontatarve (suunniteltu tarkastusten määrä, kpl)	483(+ tarv. uusint. arv. 72 tark)	530(+ tarv. uusint. arv. 80tark)	547 (+ tarv. uusint. arv. 82 tark.)	538 (+tarv. uusint. arv. 81 tark.)	533 (+ tarv. uusint. arv. 80 tark.)	546 (+tarv. uusint. arv. 81 tark.)
Tehdyt suunnitelman mukaiset tarkastukset, kpl (seurantatarkastukset)	465 (uusint. 34 tark)	498 (uusint. 32 tark)	495 (uusint. 35 tark)	419 (uusint. 22 tark.)	458 (uusint. 37 tark.)	504 (uusint. 36 tark.)
Tehdyt suunnitelman ulkopuoliset tarkastukset, kpl	22	40	25	5	4	13
Toteuma suunniteltuihin tarkastuksiin nähden	96 %	94 %	90 %	78 %	86 %	92%

Suunnitelman ulkopuoliset tehtävät ja epidemiatyöryhmän toiminta

Valvontasuunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia tehtiin asiakasvalitusten, ruokamyrkytys epäilyselvitysten ja Ruokaviraston valvontapyyntöjen perusteella. Näiden johdosta tehtiin 13 valvontasuunnitelman ulkopuolista tarkastusta. Tarkastukset olivat toimijoille maksuttomia. Hyväksymistä edellyttävien elintarvikehuoneistojen hakemuksia (eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevä laitos) ei vuonna 2022 käsitelty.

Elintarvikevalvonnan käsittelemiä tiedotus-, ohjaus ja neuvonta -tapahtumia kirjattiin vuoden 2022 aikana noin 1100 kappaletta. Kirjaamiskäytäntöjen yhtenäistämiseksi aloitettiin ohjeen laatiminen. Kaikkia yhteydenottoja ei tallenneta VATiin. Elintarviketoiminnan aloittamista-, muuttamista tai lopettamista koskevia ilmoituksia käsiteltiin yhteensä 119 kpl.

Ruoka- tai vesivälitteisiä epäilyilmoituksia tuli yhteensä 67 kappaletta. Kaikki käsitellyt ilmoitukset olivat yksittäisiä tai perheen sisäisiä sairastumistapauksia. Kaikki ruokamyrkytys epäilyihin ja asiakasvalitukseen liittyvät selvitykset pystyttiin hoitamaan käytettävissä olleilla resursseilla. Yhtään RYMY -ilmoitusta ei tehty.

Kuopion ympäristöterveydenhuolto osallistui Ruokaviraston Oivallista -ruokaa hankkeen pilottitarkastusten toteutukseen kesällä 2022. Hankkeessa selvitetään ravitsemuslaadun ja ruokahävikin liittämistä osaksi Oiva-valvontaa. Toteutukseen sisältyi tarkastuksen lisäksi sekä valvojan että valvontakohteen edustajien haastattelut.

Epidemiaselvitystyöryhmä kokoontui vuoden 2022 aikana kolme kertaa ja lisäksi kolme kertaa pidettiin yhteisiä Virve-harjoituksia. Epidemiatyöryhmän kokouksissa käsiteltiin

ruokamyrkytysilmoituksia ja yleistä epidemiatilannetta sekä keskusteltiin muista ajankohtaisista aiheista.

Näytteenottojen toteuma

Hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen (6 elintarvikealan yritystä) omavalvonnan valvontaa varten oli laadittu suunnitelma viranomaisnäytteenotosta. Elintarvike- ja pintapuhtausnäytteiden määräksi oli suunniteltu 37 näytettä, toteuma oli 36 näytettä, joiden lisäksi otettiin kaksi uusintanäytettä. Näytteenottosuunnitelma toteutui lähes suunnitellusti. Näytteistä tutkittiin komission asetuksen, (EY) N:o 2073/2005 elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista, mukaista turvallisuus- ja prosessihygieniavaatimusten toteutumista. Lähes kaikki tutkitut näytteet olivat vaatimusten mukaisia. Uusintanäytteet otettiin yhdestä laitoksesta todetun *L.monocytogenes* löydöksen takia. Uusintanäytteet olivat määräysten mukaiset. Suunnitelman täysimääräiseen toteutumiseen ei päästy näytteenottoajankohtaan osuneiden tuotekohtaisten tuotantokatkosten vuoksi. Näytteenotot toteutettiin ulkopuolista asiantuntijaa käyttäen viranomaisen aloitteesta. Näytteenottopalvelun hankinnassa noudatettiin Eviran ohjetta 10506/1 Elintarvikevalvontaa varten tehtävän näytteenoton hankkiminen yksityiseltä taholta.

Lisäksi viranomaisnäytteenottoa tehtiin Ruokaviraston koordinoimana vierasainevalvontaa ja kasvinsuojeluainejäämävälvontaa varten. Näytteenotto toteutui pyyntöjen mukaisesti täysimääräisesti.

Suunnitelman ulkopuoliset näytteenotot liittyivät ruokamyrkytysseurauksien viidessä valvontakohteessa.

Elintarvikevalvonnan vaikuttavuus

Elintarvikevalvonnan vaikuttavuudella tarkoitetaan valvonnan mahdollisuuksia ennaltaehkäistä ja poistaa elintarviketurvallisuuteen liittyviä epäkohtia. Toteuman arviointiin käytetään VATI -järjestelmään liitettyjä raportointityökaluja. Järjestelmän vuosiraporttitoiminto ABCD -arvosanojen tilastoinnissa havaittiin virhe, eikä raportin tietoja voitu hyödyntää toteuman arvioinnissa. Arvioinnissa käytetyt tiedot on kerätty VATI-järjestelmän muita raportteja yhdistelemällä.

Valvonnan vaikuttavuutta voidaan arvioida Oiva-arvosanojen kehityksen kautta. Vuonna 2022 oivallisten ja hyvien (A/B) kokonaisarvion saaneiden toimipaikkojen osuus oli 89%. Oivallisten ja hyvien kokonaisarvioiden osuudet sekä korjattavaa ja huono (C/D) kokonaisarvion parantaneiden toimipaikkojen osuus ovat pysyneet samalla tasolla kuin aikaisempina vuosina. Kokonaisarvosanaansa parantaneiden osuutta voi pienentää toimintavuoden vuoden loppupuolella annettujen korjauskehotusten jälkivalvonnan ajoittuminen seuraavalle vuodelle. Arvosanaansa parantaneiden toimipaikkojen osuus on n. 88% korjauskehotuksia saaneista toimijoista.

Taulukossa 4 on esitetty annettujen oiva-arvosanojen jakautuminen.

Taulukko 4.

Vuosi	2019		2020		2021		2022	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Oivallinen, A	7540	93	6082	92	6851	92	9056	92
Hyvä, B	487	6	449	7	467	6	571	6
Korjattavaa, C	89	1	73	1	105	1	161	2
Huono, D	0	0	1	0	1	0	9	0

Toimijat ottivat suhteellisen hyvin vastuuta omasta toiminnastaan ja toimintaansa liittyvien riskien hallinnasta. Toimijoille annettiin tarvittaessa toimenpidekehotuksia, joiden toteutumista seurattiin maksullisilla uusintatarkastuksilla. Hallintopakkomennettelyyn ryhdyttiin vuoden 2022 aikana kolmessa valvontakohteessa, joissa todettiin elintarviketurvallisuutta vaarantavia puutteita tilojen ja välineiden soveltuvuudessa ja puhtaudessa, hyvän käsihygienian noudattamisessa, hygieniaoosaamisen todentamisessa, kuumentamalla valmistetun ruoan jäädyttämisessä ja elintarviketietojen antamisessa. Lisäksi pakkokeinoprosessi aloitettiin toimijan laiminlyötyä tälle annettua kehotusta ryhtyä toimenpiteisiin elintarvikelainsäädännön vastaisuuden poistamiseksi. Laiminlyönti koski elintarvikevalvontatietojen julkaisuvelvoitetta. Yhdessä tapauksessa pakkokeinoprosessi pysähtyi kuulemiseen ja yhden kohteen osalta annettiin elintarvikelain 55§:n mukainen määräys. Yhden kohteen osalta kuulemisaika oli vuoden vaihtuessa kesken.

Vaikuttavuutta pyrittiin lisäämään tiedotustoiminnan avulla. Elintarvikevalvonnassa jatkettiin hyväksi havaittua tapaa tiedottaa toimijoita ajankohtaisista asioista ja teemoista erillisillä tiedotuskirjeillä. Tiedotteista on saatu positiivista palautetta toimijoilta. Tiedotekirjeet laadittiin erikseen myymälöille, tarjoilupaikoille ja elintarvikkeiden valmistajille. Tiedotteiden lisäksi toimijoille kerrottiin ajankohtaisista asioista tarkastuksilla, sähköpostitse ja puhelinneuvonnalla. Toimijoiden ohjeukseen ja neuvontaa kului merkittävä osa tarkastajien työajasta.

Elintarvikevalvonnan tulot

Elintarvikevalvonnan valvontamaksutuotot olivat vuonna 2022 yhteensä 174 278 €, joka sisältää suunnitelmallisista tarkastuksista perityt maksut ja valvonnanperusmaksutuotot. Elintarvikehuoneistoilmoitusten käsittelymaksuja perittiin 13 440 €.

Elintarvikevalvontasuunnitelman painopistealueiden toteutuminen

Valvontatulokset ohjaamaan valvontaa

Kuopion ympäristöterveydenhuolto on osallistunut valtakunnalliseen suolan- ja ravintoarvomerkintöjen valvontaprojektiin toimintavuoden 2019 aikana.

Koronaviruspandemian vuoksi keväällä 2020 alkuperäistä projektin aikataulua jatkettiin vuodella eteenpäin - 30.6.2021 asti. Ruokavirasto laati yhteenvedon ja tiedotti projektin

tuloksista vuoden 2022 aikana. Kuopion elintarvikevalvonnassa yhteenveto on saatu tiedoksi ja tiedotetta jaettiin projektissa mukana olleille valvontakohteille.

Lämpötilahallintaa koskevan painopisteen oli tarkoitus sisältää ainoastaan rekisteröityjen elintarvikehuoneistojen Oiva-rivien 6.2 ja 6.4 valvontaa. Ruokavirasto kuitenkin siirsi painopisteen suunnittelua ja toteutusta alkuperäisestä suunnitelmasta vuodelta eteenpäin ja samassa yhteydessä painopistettä päätettiin laajentaa koskemaan myös laajemmin kaikkia lämpötilahallintaa koskevia Oiva-rivejä sisältäen rekisteröityjen elintarvikehuoneistojen Oiva-rivien lisäksi myös hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen Oiva-rivit. Elintarvikevalvontatiimin viranhaltijat ovat osallistuneet laajennettua lämpötilahallinta ilmoitetussa elintarvikehuoneistossa -painopisteen alkukyselyyn kesäkuussa 2022. Lisäksi painopistetyössä päivitettyjen ohjeiden ja uusien ohjeiden luonnoksista annettiin lausuntoja tai ohjeluonnoksia kommentoitiin viranomaisekstranetissä (pikantissa).

Ruokavirasto ei toteuttanut vuonna 2022 painopistetyön ohjaamaa jäljitettävyyssvalvontaprojektia. Jäljitettävyyssvalvontaa toteutettiin normaalisti osana elintarvikevalvontaa oiva-arviointiohjeiden mukaisesti. Kuopion elintarvikevalvontatiimi osallistui jäljitettävyyteen liittyviin koulutuksiin resurssien puitteissa.

Valvojan työkalupakki

Kuopion elintarvikevalvonta on vastannut painopisteen alkukyselyyn vuoden 2021 aikana. Alkukysely on edelleen auki. Painopistetyön toteutukseen osallistutaan resurssien mukaan, kun toteutus etenee Ruokavirastossa.

Kohteet valvonnan piiriin

Kuopion elintarvikevalvontatiimi osallistui Kohteet valvonnan piiriin työpajaan tammikuussa 2022.

Ruokaviraston toteuttaman vero alv 14 % -tietokannan ja VATI -tietojen vertailun johdosta Kuopion elintarvikevalvonta vastaanotti kolme selvityspyyntöä. Näiden johdosta valvontakohteiksi rekisteröitiin kaksi toimijaa Kuopioon ja yksi toisen valvontayksikön alueelle.

Valvontasuunnitelman mukaisilla tarkastuksilla on valvottu, että kohteen toiminta vastaa ilmoitettua. Tarvittaessa toimijoilta on edellytetty ilmoituksia toiminnan olennaisesta muuttamisesta. VATI:in merkittyjen toimintakohtaisten tietojen ajantasaisuudesta huolehditaan tarkastustapahtumien yhteydessä.

Sähköisen asioinnin kehittäminen

Kuopion ympäristöterveydenhuolto on nimennyt kolme viranhaltijaa VATI -kehittämisyhmään. VATIn kehittämisryhmä tuo valvontayksiköiden valvontatarpeita tiedoksi ja osallistuu substanssiosajana kehittämistyöhön. VATI kehittämisryhmän alaryhmistä Kuopion ympäristöterveydenhuollolla on ollut edustus laskutus -työryhmässä. VATI:n kehittämistyöryhmä kokoontui vuonna 2022 viisi kertaa.

Sähköisen asioinnin kanavat Ilppa.fi on otettu käyttöön ja asiakkaita ohjataan ensisijaisesti käyttämään sähköisiä asiointikanavia. Lisäksi Kuopion kaupungilla on käytössä e-lomake -

palvelu ruokamyrkytyspäilyilmoitusten vastaanottamista ja käsittelyä varten. Liikkuvien elintarvikehuoneistojen tiedottamista varten otettiin käyttöön uusi e-lomake vuoden 2022 aikana. Sähköistä asiointia tuetaan tuottamalla ajantasaista tietoa omille verkkosivuille ja ylläpitämällä Suomi.fi sisältöä palvelutietovarannossa.

Elintarvikeketjun rikollisuuden torjunnan kehittäminen

Kuopion elintarvikevalvonta on osallistunut elintarvikeketjun rikollisuuden torjunta -painopistealueen valvontaverkostotyöhön, koulutuksiin ja tilannekuvapalavereihin vuoden 2022 aikana.

Elintarvikevalvontatiimin jäsen osallistui Ruokaviraston ja Tullin marjojen maahantuonnin tehovalvonta -projektiin kesällä 2022. Projektissa valmistauduttiin seuraamaan valvontakäynnillä Kuopioon vastaanotettavia marjakuormia ja tarkastamaan näistä annettuja tietoja Ruokaviraston valvontapyyntöjen mukaisesti.

Valvontatyössä esiin tulleiden ilmiöiden arvioinnissa hyödynnettiin Ruokaviraston petostorjuntatiimin asiantuntemusta myös valvontaverkostotoiminnan ulkopuolella. Vuoden 2022 aikana käsiteltiin muutama tapaus, joissa epäiltiin petoksellista tai vilpillistä toimintaa. Tutkintapyyntöihin tai rikosilmoituksiin havainnot eivät kuitenkaan johtaneet. Lisäksi Kuopion elintarvikevalvonta avusti toisten valvontayksiköiden selvitystyötä mm. jäljitettävyystietoja hankkimalla silloin kuin toimitusketjussa oli kuopiolaisia toimijoita.

Petosten valvonnan ja torjunnan valmiuden kehittäminen luonnonmukaisessa tuotannossa

Luomu Oiva-rivit huomioitiin suunnitelman mukaisesti tarkastettavissa kohteissa muiden suunniteltujen tarkastettavien asioiden lisäksi.

Pandemiavalmiuden kehittäminen – koronapandemian opit elintarvikevalvonnassa ja eläinlääkintähuollossa

Vuoden 2022 aikana valvontayksikön valmiussuunnitelmaa päivitettiin osittain. Päivitystyö on ollut tavanomaista ylläpitotyötä valvontayksikön omista lähtökohdista. Kuopion ympäristöterveydenhuollon edustaja oli mukana poikkeusolojen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan (PONK) ympäristöterveydenhuollon alatyöryhmässä toukokuulle 2021 saakka.

Ruokaviraston koordinoiman pandemiavalmiuden kehittämiseen tähtäävissä työryhmissä ei tämän jälkeen ole oltu mukana.

Terveydensuojelun valvonta

Valtakunnallisessa terveydensuojelun valvontaohjelmassa on määritelty tarkastuskohteiden riskiluokat ja tarkastustiheydet. Vuosien 2020 – 2024 terveydensuojelun valvontasuunnitelmassa on otettu huomioon nämä valtakunnalliset ohjeet ja samalla määritelty pääsääntöisesti kunkin tarkastuskohteen tarkastustiheys ja tarkastusvuosi riskinarvioinnin perusteella.

Suunnitelmallisesti tarkastettavia kohteita terveydensuojelussa vuodelle 2022 oli VATI-järjestelmän perusteella 180 toimipaikkaa, joissa on 186 suunnitelmallisesti tarkastettavaa toimintaa. Vuodelle 2022 tavoitteena oli 186 suunnitelmallista tarkastusta terveydensuojelussa (VATI-järjestelmästä saadun tiedon perusteella). Valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia tehtiin yhteensä 207 kappaletta 204 tarkastuskohteeseen. **Tarkastuskohteiden ja tarkastusten osalta terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteutumisaste oli 111 %** (Vati-raportti QV006). Tarkastustavoitteen ylittyminen johtuu osin siitä, että osa vuodelle 2021 suunnitelluista tarkastuksista toteutettiin vuonna 2022 ja osin siitä, että vuonna 2022 aloittaneisiin kohteisiin tehtiin ensimmäinen suunnitelmallinen tarkastus. Koronapandemian vuoksi sosiaalialan laitoksien tarkastuksia ei ole toteutettu suunnitelman mukaisesti.

Valvontasuunnitelman ulkopuolisia tarkastuksia, pääasiassa asuntojen terveydellisten olosuhteiden tarkastuksia, tehtiin yhteensä 180 kappaletta. Yhteensä tarkastuksia tehtiin 386 kappaletta, mikä on samaa luokkaa kuin edellisinä vuosina. Vuoden 2022 aikana annettiin yksi määräys tahdonvastaisesta asunnontarkastuksesta ja määrättiin yksi asumiskielto. Terveydensuojelussa käsiteltiin 43 terveydensuojelulain 13 §:n mukaista ilmoitusta.

Talous- ja uimaveden valvonnassa on noudatettu valtakunnallisia ohjeita ja näytteet on otettu suunnitelman mukaisesti ja raportoitu erikseen ohjeiden mukaisesti. Talousvesivalvonnan resurssien vahvistaminen rekrytoinnilla ja vesitiimin perustaminen vuoden 2021 loppulla mahdollistivat toiminnan uudelleen organisoinnin ja tehostamisen. Valvontakohteiden toiminnan saattamisessa lainsäädännössä edellytetylle tasolle kaikilla osa-alueilla on siten edistytty ja säännöllisen valvonnan tarkastustoiminta on saatettu ajan tasalle. Yksittäisten legionellatapausten selvittämiseen on osallistuttu myös vuoden 2022 aikana ja vesitiimin edustaja on toiminut asiantuntijajäsenenä moniammatillisessa työryhmässä terveydenhuollon toimintayksikön legionellaongelman selvittämisessä.

Talous- ja uimavesinäytteitä otettiin yhteensä 721 kappaletta. EU-uimarantojen uimavesiluokitus on tarkistettu vuosittain ja yleisölle tiedottaminen on toteutettu asetuksen vaatimusten mukaisesti. Vuoden 2022 aikana hyväksyttiin 19 vedenjakelualueen osalta riskinarviointi ja tarkistettiin 20 alueen valvontatutkimusohjelma. Riskinarvioinneista on vuoden 2022 loppuun mennessä hyväksytty 53 % (31 vedenjakelualueetta) ja valvontatutkimusohjelmista on tarkistettu 51 % (20 vedenjakelualueetta).

Terveydensuojelusta annettiin 25 lausuntoa koskien vapautusta vesihuoltoverkoston liittymisestä. Lisäksi annettiin pyydettyjä lausuntoja mm. ympäristöluvista, alueiden käytöstä sekä rakennusluvista. Lausunnot valmisteltiin usein yhteistyössä ympäristönsuojeluyksikön kanssa.

Terveydensuojelun valvontasuunnitelman toteuttamiseen voidaan arvioida olleen hyvät resurssit vuonna 2022. Terveydensuojelun valvontasuunnitelma toteutui kokonaisuudessaan hyvin.

Terveydensuojelusta on osallistuttu myös kansalliseen valmisteluun (juomavesidirektiivin toimeenpanon työryhmät, VATI-järjestelmän ja maksullisuuden kehittäminen, AVI:n sisäilmaklinikkakoulutuksen suunnittelu).

Vuoden 2022 terveydensuojelunvalvonnasta saatiin ilmoitusten käsittelymaksuja, valvontamaksuja ja näytteenottomaksua yhteensä n. 90 400 €. Saadut valvontatulot kirjautuvat ympäristöterveydenhuollon tuloiksi. Tuloilla katetaan ympäristöterveydenhuollon menoja.

Vuonna 2022 terveydensuojelun painopisteenä olivat:

1. *Toiminnanharjoittajien tukeminen riskin tunnistamisessa, josta voi aiheutua terveyshaittaa ja toiminnanharjoittajan omavalvonnan korostaminen säännöllisen valvonnan riskinarvioinnissa. Omavalvonnan tukeminen tarkastuskäynneillä tai esim. toiminnanharjoittajille lähetetyllä kyselyllä, jonka tuloksia voidaan hyödyntää mm. riskinarvioinnissa, toiminnanharjoittajille suunnatussa neuvonnassa ja ohjauksessa.*

Toiminnanharjoittajia on tiedotettu ja korostettu omavalvonnan merkitystä riskien tunnistamisessa mm. lähettämällä asiaa koskevia tiedotteita ja antamalla ohjausta omavalvontaan myös tarkastuksilla. Lisäksi ympäristöterveydenhuolto on antanut tukea kaupungin peruskoulujen ja lukioiden omavalvontasuunnitelmien laatimiseen.

2. *Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointi ja hallinta yhdessä talousvettä toimittavien laitosten kanssa*

Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointia ja hallintaa yhdessä talousvettä toimittavien laitosten kanssa on tehty aktiivisesti ja työtä jatketaan edelleen. Riskinarviointi on useiden laitosten osalta vielä kesken ja riskienhallintasuunnitelmien valmistumista hidastaa uusien säädösten voimaantulo sekä valtakunnallisen ohjeistuksen puuttuminen ja riskienhallintatyökalun kehittämisen viivästyminen.

Ympäristöterveydenhuollon vesitiimi toimi aktiivisesti ja aloitteellisesti, jotta Kuopion Vesi Oy toteutti Kuopion Veden riskienarvioinnin esittelytilaisuuden asiakkaina oleville vesiosuuskunnille ja -yhtiöille kertoakseen Kuopion Veden riskienarvioinnin taustaa, toteutustapaa ja keskeisimpiä riskejä. Vesitiimin jäsenet osallistuivat tilaisuuteen asiantuntijoina ja vastasivat heille riskinarvioinnista esitettyihin kysymyksiin.

3. *Viranomaisyhteistyön merkitys elinympäristöterveyden edistämässä merkittäväksi osaksi kuntien strategiatyötä.*

Kuopion kaupungin rakennusvalvonnassa toimii tekninen tarkastustyöryhmä, jossa yhtenä jäsenenä on ympäristöterveydenhuollon edustaja. Työryhmä kokoontuu kerran viikossa. Työryhmässä käsitellään rakennuslupahakemuksia ja käsittelyn yhteydessä kirjataan ympäristöterveydenhuollon kommentit. Kommenteissa otetaan kantaa erityisesti terveyshaittojen ennalta ehkäisyyn. Tarvittaessa tilojen käyttötarkoituksen muuttuessa on edellytetty mm. tilojen terveydellisten olosuhteiden selvittämistä asiantuntijalla ennen lupahakemuksen hyväksymistä. Ympäristöterveydenhuollolla on pääsy rakennusvalvonnan käytössä

olevaan lupapisteen sähköiseen järjestelmään, jossa käsitellään kaikki sähköisesti haetut rakennusluvut. Ympäristöterveydenhuollolla on mahdollisuus ja oikeus kirjata lausunnot ja kommentit suoraan lupapisteen järjestelmään.

Ympäristöterveydenhuollon huoneistotiimi on aktiivisesti mukana Kuopion kaupungin sisäilmaryhmässä ja sen työryhmissä. Vuonna 2022 ympäristöterveydenhuolto vastasi mm. kohdekohtaisten tarkastusryhmien toiminnan kehittämistä. Vuoden 2022 aikana kaupungin kiinteistöissä toimi noin kymmenen kohdekohtaista tarkastusryhmää, joissa oli huoneistotiimin edustus.

Huoneistotiimin edustajat ovat olleet kahden Itä-Suomen Yliopiston pro gradu-tutkielman ohjaajina vuoden 2022 aikana. Tutkielmissa selvitetään päiväkotien ja alakoulujen meluolosuhteita, ja ne valmistuvat vuoden 2023 aikana. Huoneistotiimin edustaja on myös luennoinut asumisterveysvalvonnasta Helsingin yliopiston eläinlääketieteen opiskelijoille Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntö ja valvonta –kurssilla. Lisäksi Sakkyn kauneudenhoitoalan opettajien kanssa on tehty säännöllistä yhteistyötä

Vesitiimistä on edustaja *Vesihuollon kehittämissuunnitelman 2030* -työryhmässä. Vuoden 2022 aikana vesitiimistä on ollut edustaja myös valtakunnallisissa juomavesidirektiivin toimeenpanoa valmistelleissa työryhmissä *Kiinteistöjen vesijärjestelmät (alatyöryhmä 2)* ja *Pienet ja vähäriskiset talousvettä toimittavat laitokset (alatyöryhmä 5)*. Kaikki vesitiimin jäsenet osallistuvat lisäksi säännöllisesti Itä-Suomen aluehallintoviraston ja ELY-keskuksen järjestämiin vesihuollon tilannekokouksiin yhdessä muiden Itä-Suomen valvontayksiköiden kanssa.

Ympäristöterveydenhuoltoa ja erityisesti vesitiimiä on työllistänyt erittäin paljon tapaus, jossa tukkuvesilaitos ei ollut tehnyt asianmukaisia hyväksymishakemuksia toiminnanharjoittajan vaihdokseen liittyen. Ympäristöterveys käynnisti hallinnolliset pakkokeinot terveydensuojelulain edellyttämien velvoitteiden osalta ja huolehti samalla siitä, että talousveden laadun asianmukainen seuranta jatkui. Pääpaino on ollut laadukkaan talousveden saataavuuden turvaamisessa alueen asukkaille ja yrityksille (mm. Hoivapalveluyritys). Tukkuvesilaitos on nyt terveydensuojelulain mukaisesti hyväksytty. Tapauksen johdosta on tehty ja tullaan jatkossakin tekemään paljon yhteistyötä eri tahojen ja viranomaisten kanssa.

Ympäristöterveydenhuolto antaa neuvontaa sisätilojen tuholaitosten tunnistamisessa ja torjunnassa sekä haittaa aiheuttaviin eläimiin (useimmiten rotat, hiiret, myyrät, supikoirat, minkit, jäniseläimet, lokit ja varikset) liittyvissä asioissa. Vuonna 2022 rottia koskevat kuntalaisyhteydenotot kasvoivat huomattavasti aiempaan verrattuna. Kun vielä 2010-luvulla rottailmoituksia tuli karkeasti arvioiden noin 10 kpl vuodessa, niin vuonna 2022 yhteydenottoja tuli karkeasti arvioiden noin 80 kpl. Ainakin yhtenä merkittävänä syynä rottien lisääntymiseen voi olla muutaman vuoden takainen rotanmyrkkujen kuluttajille myynnin kieltäminen. Ympäristöterveydenhuolto on antanut vuoden 2022 aikana yhteydenottajille neuvontaa puhelimitse ja sähköpostitse. Varsinainen tarkastus oli tarpeellista tehdä vain yksittäisessä tapauksessa. Lisäksi vuonna 2022 yhdeksällä eri alueella on jaettu asukkaille ns. rottatiedotetta asukkaiden pyynnöstä. Median haastattelupyynnöihin on vastattu.

Kuopiossa on käynnissä katupölyn lähteet, päästönvähennyskeinot ja ilmanlaatuvaikutukset tutkimushanke, jossa ympäristöterveydenhuolto on ollut mukana ohjausryhmässä. Ympäristöterveydenhuolto on mukana myös meluntorjuntasuunnitelman seurantaryhmässä. Ympäristöterveydenhuolto on rahoittanut THL:n yhteistyöhanketta "Hiukkaset, mikrobit ja

kemikaalit – ilmanpuhdistimien vaikutukset Kuopion kouluissa (HiMiKKo). Ympäristöterveydenhuolto on mukana hankkeessa.

4. Terveyshaittojen tunnistaminen ja ennaltaehkäisy viranomaisten yhteistyönä.

Ympäristöterveydenhuolto on antanut muille viranomaisille lausuntoja mm. rakennuslupahakemuksista, ympäristölupahakemuksista, vesihuoltolaitosten toiminta-alueista, lainsäädäntömuutoksista sekä osallistunut edellisessä kohdassa mainittuihin yhteistyöryhmiin ja hankkeisiin. Ympäristöterveydenhuollolla on edustus kaupungin meluntorjunnan toimintasuunnitelman seurantaryhmässä.

Ympäristöterveydestä osallistuttiin Oulun yliopiston tutkimushankkeen Vastustuskykyinen kaupunki: Kaupunkisuunnittelu pandemioiden ennaltaehkäisyn välineenä (RECIPE) haastatteluun, työpajaan ja loppuseminaariin.

5. Häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien yhteensovittaminen sekä valmiusharjoitukset

Ympäristöterveydenhuollon häiriötilanneviestintäohje sekä sähkökatkoja koskeva osuus ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmasta päivitettiin. Ympäristöterveydenhuolto osallistui Kuopion kaupungin valmiussuunnitelman toimintakorttien päivitykseen. Yhteistyötä hyvinvointialueen varautumisen kanssa on käynnistetty, ympäristöterveys on mukana hyvinvointialueen terveysturvallisuusriskien arvioinnissa sekä osallistuu Valsu-porttaaliin laadittavan valtakunnallisen suunnitelmarungon työstämiseen. Häiriötilanteisiin varautumista ja suunnitelmien yhteensovittamista kehitetään kokoa ajan toimintaympäristön muutokset huomioiden.

Tupakkalain valvonta

Tupakan myyntipaikkoja oli yhteensä vuoden 2022 alussa 136 kpl ja lisäksi 4 tukkumyyntipaikkaa. Valvontasuunnitelmassa suunniteltiin tupakkalain tarkastusten määräksi 62. Tupakkalain mukaisia tarkastuksia tehtiin 65 kpl, joista 17 kohdistui myyntipaikkoihin ja 4 tarkastusta EU-uimarannoille. **Tupakkalain valvonta toteutui suunnitelman mukaisesti.** Toteumassa osa tarkastuksista oli suunnitelmavuoden aikana myyntilupaa hakeneiden kohteiden tarkastuksia. Tupakan vähittäismyyntilupien käsittely keskitetty yhdelle viranhaltijalle (vesitiimi) ja hänellä on nimetty varahenkilö (elintarviketiimi), jotta lupahakemukset saadaan käsiteltyä viivytyksettä myös loma-aikoina. Kesäsijainen on perehdytetty tupakan myyntipaikkojen tarkastuksiin. Tupakkalain valvontaan suunniteltu henkilöstöresurssi oli 0,5 htv, suunnitelmalliseen valvontaan 0,3 htv.

Valvontayksikössä käsiteltiin 15 vähittäismyyntilupahakemusta ja tehtiin niistä päätökset. Tupakan myynnin tarkastusten yhteydessä on samalla tarkastettu myös nikotiinivalmisteiden myyntiä, mikäli sitä harjoitettiin valvontakohteessa.

Koulujen ja oppilaitosten terveydensuojelun valvontatarkastusten yhteydessä kiinnitettiin huomiota myös tupakkalain valvontaan. Myös päiväkoteihin terveydensuojelulain mukaan tehdyissä tarkastuksissa selvitettiin mahdollista tupakointia. Koulu- ja päiväkotitarkastusten yhteydessä tehtiin myös tupakointikieltojen valvontaa.

Ravitsemisliikkeiden, joissa on tupakoinnin täyskielto sekä rakennusten, kulkuneuvojen ja muiden vastaavien paikkojen sisätiloissa, jotka ovat yleisön käytettävissä ei vuonna 2022 tehty varsinaisia tupakkavalvonnan tarkastuksia. Elintarvikevalvonnan tarkastuksilla näissä kohteissa ei todettu ongelmia tupakoinnin suhteen.

Asuntoyhteisöt hakivat tupakointikieltoja huoneistoparvekkeille ja –pihoille. Tupakointikieltopäätöksiä tehtiin vuonna 2022 yhteensä 16 kappaletta. Yhteensä Kuopiossa on annettu 71 kpl parveketupakointikieltopäätöstä.

Vuoden 2022 tupakkalain valvonnasta saatiin valvontamaksuja, tupakanmyyntilupapäätös- maksuja ja tupakointikieltopäätös maksuja yhteensä n. 128 700 €. Saadut tulot kirjautuvat ympäristöterveydenhuollon tuloiksi. Tuloilla katetaan ympäristöterveydenhuollon menoja.

Ympäristöterveydenhuollon edustaja on nimetty Kuopion kaupungin ehkäisevän päihdetyön työryhmään.

Eläinlääkintähuolto

Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvonta

Vuonna 2020-2022 tehdyt eläinsuojelu- ja eläintautilainsäädännön mukaisten tarkastusten määrät näkyvät alla olevassa taulukossa. Kaikki vakavat epäilyyn perustuvat eläinsuojelukäynnit tehtiin tapauksen kiireellisyydestä riippuen viimeistään noin kuukauden kuluessa epäilyilmoituksen saapumisesta, kiireelliset tapaukset nopeammin pääsääntöisesti saman viikon aikana tai jopa samana päivänä. Kiireettömiä eläinsuojelukäyntejä ja eläinsuojeluuksintatarkastuksia siirtyy työvoimatilanteesta johtuen osittain myös vuodelle 2023.

Ns. määräaikaistarkastukset kohdentuvat eläinsuojelulain 24 § mukaisiin ilmoituksenvaraisiin seura- ja harraste-eläinten pitopaikkoihin (esim. kennelit, hevostallit, eläinmyymälät ja eläinkaupat). Näiden kohteiden tarkastukset pyritään tekemään 4-5 vuoden välein.

Lemmikkieläinten kohdalla epäily kohdistui useimmiten eläimen riittämättömään liikuntaan ja eläimen pitopaikan tai pidon puutteisiin. Sairaana lemmikin asianmukainen hoito on laiminlyöty entistä useammin. Tuotantoeläinten eläinsuojeluepäilyissä syynä oli useimmiten pitopaikan ahtaus ja eläinten likaisuus. Tuotantoeläimiin kohdistuvien epäilyilmoitusten taustalla on usein tilalla tehdyt havainnot tai teuraseläinten huono kunto. Myös tuotantoeläimillä oli vuonna 2022 useampia eläinsuojeluilmoituksia, joiden taustalla oli sairaan eläimen hoidotta jättäminen tai myöhäinen hoidon aloittaminen.

Lemmikkien osalta tilanne korjaantui usein neuvonnalla tai määräyksellä ja lyhyellä määräjalla mutta myös lemmikkien osalta suuntauksena näyttäisi oleva tapausten pitkittyminen. Entistä useammin lemmikille on täytynyt etsiä kokonaan uusi pitopaikka tai se on jouduttu lopettamaan. Tuotantoeläinten osalta tilanteet usein pitkittyvät ja asian ratkaiseminen vaatii yleensä enemmän aikaa ja useamman tarkastuskäynnin samaan kohteeseen. Pitkityneitä ja hankalia tapauksia on hoidettu yhteistyössä Itä-Suomen aluehallintoviraston ja poliisin kanssa mutta tapauksia on nyt pystytty paremmin hoitamaan loppuun asti myös omalla valvontaeläinlääkärillä.

Alueella ei todettu helposti leviäviä tai vaarallisia eläintauteja. Vuoden 2022 aikana alueella oli useampia työllistäviä nautakarjojen salmonellatapauksia ja niihin liittyviä näytteenottoja. Muut eläintauteihin liittyvät valvontatehtävät olivat pääsääntöisesti vastustus- ja karitohjelmien liittyviä tehtäviä ja valvottaviin eläintauteihin (esim. salmonella, EHEC, esikotelomätä, BKD, maedi-visna ja scrapie valvontaan) liittyviä tehtäviä. Vuonna 2022 alueella oli muutamalla hevostallilla kuukausittain AVI:lle ilmoitettava eläintauti, hevosen koronavirus ja herpesvirus epidemiat.

Valvontaa varten oli vuonna 2022 2,8 valvontaeläinlääkärin virkaa (1,0 ja 1,0 sekä 0,8) joista yhdestä myydään 0,4 henkilötyövuoden työpanos Tervon ympäristöterveyspalveluille. Tervo sopimuksen voimassaolo päättyi vuoden 2022 loppuun. Eläinsuojeluilmoitusten ja käyntien määrä on vuoden 2022 aikana ollut selvässä kasvussa. Tervolle myytävä palvelu ei tästä syystä toteutunut täysimääräisesti vuonna 2022. Resurssit on tarvittu oman alueen virkatehtävien hoitoon ja silti vasteajat sekä ensimmäisissä tarkastuksissa että uusintatarkastuksissa ovat olleet kasvussa. Kaikki kiireelliset eläinsuojelu- ja eläintautilähtävät on kuitenkin saatu hoidettua. Eläinsuojelutapausten vakavuus on lisääntynyt koko ajan. Jos virkoja ei saada lisättyä, on vaarana, että myös kiireellisiä tehtäviä jää hoitamatta tai niiden hoitaminen viivästyy ja nykyiset viranhaltijat uupuvat ja

vaihtavat työpaikkaa. Valtaosa eläinsuojelutarkastuksista tehdään parityönä minkä vuoksi neljäs valvontaeläinlääkäri nopeuttaisi ja tehostaisi toimintaa.

Valvontaeläinlääkäreitä on tällä hetkellä 3 henkilöä, joten praktikoiden tekemä eläinsuojeluvälivalvonta on vähäistä ja painottuu kiireellisiin päivystystapauksiin. Koska alueella päivystää koko ajan kaksi praktikkoeläinlääkäriä, on omalle asiakkaalle tehtävät eläinsuojelutarkastukset pystytty minimoimaan. Kaikki henkilötietoja sisältävät eläinlääkintähuollon asiakirjat on tallennettu Siilinjärven kunnan sisäisiin verkkokansioihin, joihin on käyttöoikeudet vain eläinlääkintähuollon omalla henkilöstöllä.

Henkilövajauksen takia kaikkia vuodelle 2022 suunniteltuja maidontuotantotilojen hygieniätarkastuksia ei saatu tehtyä. Vuonna 2022 Kuopioon tehtiin 54 kpl (138% toteuma) ja YT-alueelle 15 kpl (44 % toteuma) yhteensä 69 kpl (95% toteuma) maidontuotantotilojen hygieniätarkastuksia. (2021 YT alue 123 %, Kuopio 21 %, molemmat alueet yhteensä 67 %).

Taulukko 5: Eläinten hyvinvoinnin ja terveyden valvonnan käyntimäärät vuonna 2020 - 2022 yhteistoiminta-alueella ja Kuopiossa

	2020			2021			2022		
	Eläinsuojelukäynnit		Tautivalvonta	Eläinsuojelukäynnit		Tautivalvonta	Eläinsuojelukäynnit		Tautivalvonta
	Epäilyyn perustuvat	Vuositarkastukset		Epäilyyn perustuvat	Vuositarkastukset		Epäilyyn perustuvat	Vuositarkastukset	
Yhteistoiminta-alue	102	10	20	97	0	43	120	0	45
Kuopio	126	5	29	97	0	41	138	0	21
Yhteensä	228	15	49	194	0	84	258	0	66
Yhteensä	243		49	194		84	258		66

Eläinlääkäripalvelut

Eläinlääkäripalveluiden laatu ja määrä olivat kysyntään nähden riittävät. Myös terveydenhuoltopalveluita ja ei-kiireellisiä, perustason pieneläinpalveluita on voitu tarjota pääosin kysyntää vastaavasti. Kaikki vakituiset praktikkovirat on saatu täytettyä mutta sijaisten saatavuudessa on välillä ollut haasteita mikä on ajoittain aiheuttanut kuormittumista vakituisille viranhaltijoille. Pidemmällä aikavälillä vaikeudet sijaisten saatavuudessa voivat aiheuttaa vakavia haasteita eläinlääkäripalveluiden järjestämiselle.

Alueella on jonkin verran myös yksityisiä eläinlääkäripalveluita, erityisesti terveydenhuollossa ja pieneläinpalveluissa. Yksityiset palvelut vähentävät kunnaneläinlääkäreiden työmäärää niissä kunnissa, joissa on tarjolla sekä yksityinen että kunnallinen palvelu. Kunnaneläinlääkäreiden työmäärä vaihtelee jonkin verran eri toimipisteiden kesken. Töitä on vuonna 2022 pyritty tasaamaan myös toimipisteiden välillä.

Syksyllä 2022 yhden eläinlääkäriin sivutoimipisteen toiminta Siilinjärven Hamulassa loppui ja kyseistä virkaa hoidetaan jatkossa Räisäläntien yhteisvastaanotolta käsin.

Toimipisteverkoston arvioinnille ei toistaiseksi ole muuten ollut tarvetta, mutta mikäli eteen tulisi esim. yksittäisen vastaanoton lakkauttaminen, niin käytettävissä on vastaanottokoh-
taiset käyntimäärät usean vuoden ajalta. Yhteisvastaanottojen myötä sivutoimipisteiden
eläinlääkäritarvetta muokataan käyntimäärien ja kyseisen kunnan tarpeiden mukaan.

Suureläinpäivystyksessä on yksi päivystysalue ja kaksi päivystyspiiriä, jolloin alueella päi-
vystää kaksi eläinlääkärinä yhtä aikaa. Pieneläinpäivystys on eriytetty koko yhteistoiminta-
alueella. Pieneläinpäivystyksen järjestää Kuopion kaupunki, joka ostaa sen yksityiseltä toi-
mijalta.

Kaikki kunnan palveluksessa olevat eläinlääkärit täyttävät eläinlääkintähuoltolain
(765/2009) 16.2 §:n ja -asetuksen (VnA 1031/2009) 2 §:n mukaiset vaatimukset. Eläinlää-
kintähuollon henkilöstölle laadittiin koulutussuunnitelma vuodelle 2022. Koronavuosien jäl-
keen koulutussuunnitelma toteutui nyt ensimmäistä kertaa lähes suunnitellusti ja kukin
henkilö eläinlääkintähuollon osallistui keskimäärin noin 7,5 koulutuspäivään vuodessa.

Taulukko 6: Eläinlääkärikäyntien määrät yhteistoiminta-alueella ja Kuopiossa vuosina
2020 - 2022

	Eläinlääkärikäynnit 2020					Eläinlääkärikäynnit 2021					Eläinlääkärikäynnit 2022				
	pieneläi- met		suureläimet			pieneläi- met		suureläimet			pieneläi- met		suureläimet		
	virka- aika	Päi- v.	virka- aika	th	päiv	virka- aika	päi- vys- tys	virka- aika	th	päi- vys- tys	virka- aika	P äi v.	virka- aika	th	päi- vys- tys
YT-alue	4120	11	2166	93	684	4133	5	1954	94	622	4160	5	1862	116	518
Kuopio	2285	15	2924	209	708	2599	12	2815	189	592	2701	7	2674	197	634
Yht.	6405	26	5090	302	1392	6732	17	4768	283	1214	6861	12	4536	313	1152
Yh- teens ä	6431		6784			6749		6266			6873		6001		

YT-alue = Siilinjärven ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue

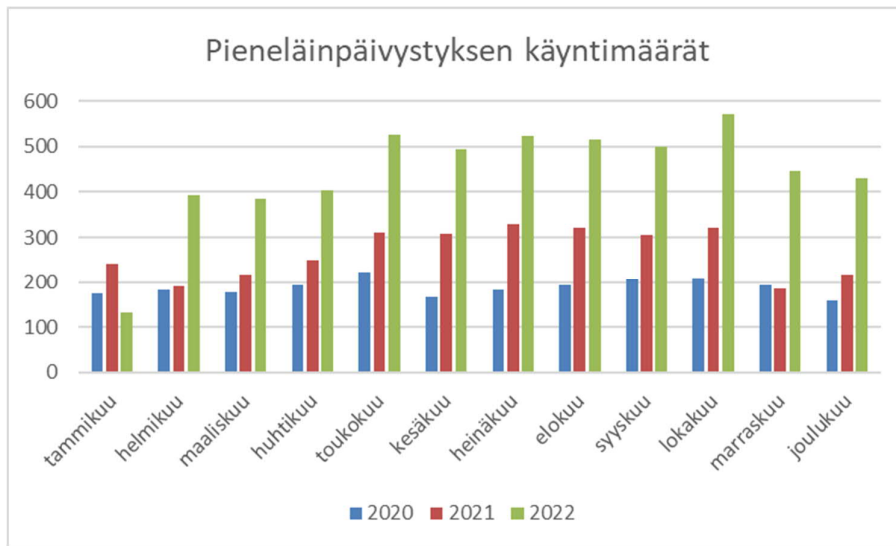
th = terveydenhuolto

Päiv.= päivystys

Eriytetty pieneläinpäivystys

Eriytetty pieneläinpäivystys on hankittu Omaeläinklinikalta, joka siirtyi alkuvuodesta 2022 yrityskaupan myötä Evidensialle (Savon Murre). Pieneläinpäivystyksen osalta otettiin käyttöön molemmat sopimuksen optiovuodet (2022 ja 2023). Sopimuksen mukainen neuvottelu Evidensian ja Kuopion kaupungin välillä käytiin 28.9.2022 Savon Murren uusissa tiloissa. Neuvottelussa oli mukana Siilinjärven ympäristöterveys.

Todettiin, että pieneläinpäivystyksen kysyntä on noussut vuoden 2022 aikana (Kuva 3). Kysyntään on pystytty vastaamaan priorisoimalla päivystyksen hoitamisen.

Kuva 3. Pieneläinpäivystyksen käyntimäärät 2020-2022

Toiminnan kehittämistarpeet

Toimenpiteet, joilla toimintaa parannetaan seuraavalla vuodella:

- Viestintään panostetaan
 - o vuodelle 2023 on laadittu viestintäsuunnitelma, aloitetaan viestintää Kuopion kaupungin viranomaispalveluiden some-kanavalla
 - o Verkkosivu-uudistus
- Prosessien kehittäminen
 - o Tukipalveluiden parempi hyödyntäminen (ilmoitukset, laskutus)
 - o Omien toimintaohjeiden päivittäminen
 - o Sisäiset auditoinnit kaikilla sektoreilla
 - o Kaupunkiympäristön palvelualueella käytössä olevan laatu järjestelmän (CAF) kautta tulevat kehittämistoimenpiteet